

VÅLER KOMMUNE

Rutiner for oppfølging av eierskapsmeldingen og dens prinsipper

Vedtatt av kommunestyret 16.11.2017

Dette dokumentet skal sikre at hensikten bak og prinsippene i Våler kommunes eierskapsmelding blir fulgt opp både administrativt og politisk.

Innhold

1. Forord og prosjektmandat	3
2. Våler kommunes retningslinjer og prinsipper for godt eierskap	4
3. Rutiner som skal sikre åpenhet og offentlighet:	5
4. Etiske retningslinjer	5
5. Folkevalgtopplæring	5
6. Eierstrategier	5
7. Rapporteringsrutiner	6
8. Rutiner ved ønske om politiske avklaringer	6
9. Rutiner ved valg av medlem til representantskap eller generalforsamling	7
10. Rullering av eierskapsmeldingen	7

1. Forord og prosjektmandat

Siste eierskapsmelding for Våler kommune ble vedtatt av kommunestyret i desember 2016 (kst-sak 69/16). Eierskapsmeldingen er Våler kommunes overordnede og tverrpolitiske styringsdokument for virksomheter som er lagt til et annet rettssubjekt, eget styre, eller en vertskommune eller til et annet interkommunalt organ eller samarbeid.

I eierskapsmeldingen av 2011 vedtok kommunestyret 10 prinsipper og retningslinjer for godt eierskap. Disse er i sin helhet videreført i eierskapsmeldingen av 2016 og er også inntatt under del 2 i dokumentet her. Våler kommune hadde i 2013 forvaltningsrevisjon av sin eierskapsmelding. Revisjonen¹ påpekte at eierskapsmeldingen manglet rutiner som sikret en god oppfølging av eierskapsmeldingen og dens prinsipper i praksis. Revisjonens bemerkninger er forsøkt rettet opp i eierskapsmeldingen av 2016, men rådmannen fikk i sak 69/16 mandat av kommunestyret til å utarbeide ytterligere retningslinjer for å sikre at hensikten bak og prinsippene i Våler kommunes eierskapsmelding blir etterlevd. Resultatet av dette er rutinene som utarbeidet i dokumentet her.

Dersom ikke annet fremkommer av dokumentet her skal rådmannen legge til rette for og følge opp at vedtatte rutiner blir iverksatt og etterlevd.

¹ Forvaltningsrevisjonsrapport «Eierskapskontroll» Våler kommune. Indre Østfold Kommunerevisjon IKS. 16.09.2013.

2. Våler kommunes retningslinjer og prinsipper for godt eierskap

Følgende prinsipper lagt til grunn for godt kommunalt eierskap:

- 1) Kommunale selskaper eies av innbyggerne. Av den grunn skal Våler kommunes representanter/delegater aktivt arbeide for åpenhet og offentlighet i selskaper der kommunen har eierinteresser.
- 2) Selskaper som kommunen har eierinteresser i skal utarbeide etiske retningslinjer, sørge for at likestillingsaspektet blir ivaretatt og at selskapet utøver en samfunns- og miljøbevisst drift.
- 3) Kommunestyret skal minst en gang i valgperioden, og innen ett år etter konstituering, behandle «Våler kommunes eierskapsmelding» som egen sak. Kommunen bør i denne sammenheng vurdere behovet for egen opplæring i styrearbeid for sine representanter i AS, IKS og eventuelle andre kommunale selskaper og foretak.
- 4) Ved stiftelse av eller deltakelse i det enkelte selskap skal kommunestyret særlig legge vekt på utforming av formålet med selskapets virksomhet. Hensikten med selskapsdannelsen skal være tydelig beskrevet. Etableringen av et kommunalt hel- eller deleid selskap skal være konkret begrunnet i målsettinger som søkes oppnådd gjennom selskapsdannelsen.
- 5) Det skal utformes eierstrategi (eiernes forventninger og krav) til det enkelte selskap/samarbeid, herunder vurdere om den valgte selskapsform er tilpasset virksomhetens formål, eierstyringsbehov, markedsmessige forhold og konkurransereguleringen.
- 6) Valg av kommunens representanter i de ulike selskapsorganer skal legge betydelig vekt på hensynet til selskapets eller samarbeidets behov for kompetanse i organene og eiernes behov for oppfølging av selskapets virksomhet.
- 7) Sentrale politikere i kommunen (ordfører, varaordfører, hovedutvalgsledere) skal ikke sitte i styret i kommunale selskaper. Dersom ordinære kommunestyremedlemmer oppnevnes, skal man på forhånd nøye vurdere hvilke habilitetskonflikter styrevervet kan medføre. Det bør unngås å oppnevne representanter fra kommunen hvor vedkommende kan komme i konflikt med selskapets/samarbeidets habilitetsbestemmelser.
- 8) Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper skal registrere seg i styrevervregisteret.
- 9) Det skal utarbeides rapporteringsrutiner for å sikre at kommunen får all vesentlig informasjon om selskapet. Innenfor rammen av denne eller senere eierskapsmeldinger skal formannskapet på kommunestyrets vegne følge opp og sikre kommunens interesser i eierskapsspørsmål. Representantskapsmedlemmer vil også på eget initiativ kunne sørge for å avklare prinsipielle forhold med eieren, representert ved formannskapet. Representantskapsmedlemmer skal ha klare instruksjoner i forhold til hvordan man rapporterer til kommunen som eier.
- 10) Kommunestyret skal bidra til å sikre at selskapene undergis nødvendig tilsyn- og kontroll, jfr kommunelovens kap 12.

3. Rutiner som skal sikre åpenhet og offentlighet:

Siste vedtatte eierskapsmelding skal til enhver tid ligge tilgjengelig på kommunes hjemmesider.

Det enkelte foretaket og/ eller representantskapsmedlemmet skal sende kommunen all relevant dokumentasjon slik at dette er tilgjengelig via kommunens postlister. Rådmannen skal påse at dette følges opp.

Kommunens årsregnskap skal videre inneholde en note som opplyser om hvordan den samlede virksomheten er organisert. Iht. denne rutinebeskrivelsen sender rådmannen en påminnelse til regnskapsavdelingen om dette.

4. Etiske retningslinjer

Kommunens plikter:

Det legges til grunn at foretakene gjennom å motta eierskapsmeldingen er gjort kjent med eierskapsmelding og dens 10 prinsipper og retningslinjer for godt eierskap. Rådmannen sørger for at eierskapsmeldingen blir distribuert til foretakene ved endringer, og i alle tilfelle minst en gang i løpet av valgperioden.

Foretakenes plikter:

Det enkelte foretaket skal sende eierkommunen dokumentasjon på at det er utarbeidet etiske retningslinjer samt at likestillingsaspektet blir ivaretatt og at selskapene utøver en samfunns- og miljøbevisst drift. I det tilfelle de ulike foretakene ikke gjør dette av eget initiativ tilskrives foretakene av rådmannen. Dokumentasjonen legges frem for kommunestyret som en meldingssak minst en gang i løpet av valgperioden, fortrinnsvis innen ett år etter kommunestyret er konstituert.

5. Folkevalgtopplæring.

Rådmannen tar initiativ til og legger til rette for et obligatorisk foredrag/ seminar om offentlig eierskap for de folkevalgte minst en gang i løpet av valgperioden.

6. Eierstrategier

Når kommunestyret har valgt å legge en del av sin virksomhet inn i et selskap, medfører det også overføring av styringsrett til virksomheten. Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å trekke opp virksomhets- og forretningsstrategien innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eieren/eierne. Det er denne ytre rammen som er eierstrategien, og innenfor den skal selskapet ha betydelig grad av spillerom. Selskapsstrategier er en felles betegnelse for strategiene som har sin forankring i selskapet.

En grunnleggende forutsetning for en aktiv eierstyring er at en klar og presis eierstrategi formuleres for hvert enkelt selskap. Eierstrategien skal beskrive hva kommunen vil oppnå som eier.

De 10 vedtatte retningslinjene og prinsippene for godt eierskap danner rammene rundt kommunens generelle eierstrategi. Likevel er konkrete eierstrategier viktig for en strategisk og målrettet eierstyring av det enkelte foretak. I samsvar med prinsipp 5 bør kommunestyret vedta konkrete eierstrategier for det enkelte foretak minst en gang i løpet av valgperioden.

Det er eierkommunen som utformer strategien i dialog med foretakets styrende organer. Etableringen av en eierstrategi bør starte med en kort beskrivelse av den historiske bakgrunnen for eierinteressen i det aktuelle selskapet, samt de senere års utvikling. Deretter bør strategien peke på aktuelle punkter for vurderingen av det fremtidige eierskap. Eierstrategien skal uttrykke eiers hensikt med foretaket, uttrykt gjennom tydelige strategier og overordnede målsettinger som eier har for selskapet.

Det er de folkevalgte som har ansvar for å etablere eierstrategier for det enkelte selskap. Dette arbeidet bør finne sted i løpet av det første året etter nytt kommunestyre er konstituert.

7. Rapporteringsrutiner

Foretakene skal av eget initiativ sende all relevant dokumentasjon til Våler kommune for arkivføring og offentliggjøring gjennom postlistene. Eksempler på dette er årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning, møteinnkallelser og referater.

I saker av prinsipiell betydning for eierkommune skal det rapporteres til kommunestyret i forkant av representantskapsmøtet. På den måten får kommunestyret tatt stilling til om det er ønskelig å gi styringssignaler eller om de ønsker å benytte seg av sin instruksjonsrett ovenfor medlemmet. Utover dette legges det til grunn at representantskapsmedlemmet utøver sin stemmerett i samsvar med lov, selskapsavtale og alminnelige krav til lojalitet mot selskapet og den kommune eller fylkeskommune vedkommende representerer.

Ved budsjettøkninger i foretaket som går ut over den normale lønns- og prisveksten, og som ikke tidligere er kjent for kommunestyret, skal gjøres kjent for kommunestyret før budsjettvedtak i foretaket.

Rådmannen gjør løpende vurderinger på om materiell fra selskapene som er av generell karakter, eks. årsberetning, strategidokument o.l. skal legges frem som orienteringssak for kommunestyret.

8. Rutiner ved ønske om politiske avklaringer

I saker av stor eller prinsipiell betydning kan det være ønskelig for de valgte representantene fra Våler kommune å få en politisk avklaring i forkant av møtet i representantskapet/ generalforsamling. Avklaring skal i disse tilfelle skje på følgende måte:

Representanten melder saken inn til ordfører senest 14 dager før formannskapets møte. Ordfører konfererer med rådmann og gjør nødvendige utredninger og vurderinger.

Formannskap og/ eller kommunestyret vil ha en instruksjonsmyndighet ovenfor representanten. Når formannskapets tilrådning foreligger er altså representanten bundet av dette.

9. Rutiner ved valg av medlem til representantskap eller generalforsamling.

9.1 Dokumentert bransjekunnskap

I valgkomitéens innstilling skal det klart fremkomme at man har hensyntatt prinsipp 6 i Våler kommunes prinsipper og retningslinjer for godt eierskap. Dette gjøres ved at det redegjøres for kandidatens kompetanse og bransjekunnskap sett opp mot foretakets behov for kompetanse. Vurderingen skal være etterprøvbart, dvs. at den skal komme klart frem av valgkomitéens innstilling.

9.2 Habilitet

I likhet med kravet om dokumentert bransjekunnskap skal det fremkomme at det er tatt habilitetsvurderinger ved valg av medlemmer til representantskap/ generalforsamling. Dette skal være etterprøvbart, dvs. at det ved valg skal dokumenteres at vurderingene er gjort.

9.3 Plikt til å registrere seg i styrevervregisteret.

Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper skal registrere seg i styrevervregisteret. Rådmannen gir det valgte medlemmet skriftlig informasjon og veiledning om dette. Styremedlemmet sender en erklæring om dette til kommunen sammen erklæring om at den er gjort kjent med de rutiner og prinsipper som fremkommer i dokumentet her.

9.4 Plikt til å gjøre seg kjent med eierskapsmeldingen med prinsipper og retningslinjer.

Valgte medlemmer plikter å gjøre seg kjent med vedtatte eierskapsmelding. Når medlem til representantskap eller generalforsamling er valg sender denne erklæring til kommunen om at den er gjort kjent med Våler kommunes eierskapsmelding, herunder de 10 vedtatte prinsipper og retningslinjer for godt eierskap og dokumentet her.

10. Rullering av eierskapsmeldingen

Eierskapsmeldingen bør rulleres en gang i løpet av valgperioden. Rådmannen skal bidra og legge til rette for dette. I forkant av arbeidet skal den politiske organisasjon arbeide med å presisere og tydeliggjøre selskapenes formål slik de er presentert under del 2 i eierskapsmeldingen. Etter aksjeloven og IKS- loven skal selskapets formål fremgå av vedtektene/ selskapsavtalen. De folkevalgte skal ta utgangspunkt i disse i arbeidet med å tydeliggjøre og utforme formålet med de ulike foretakenes virksomhet.

Arbeidet bør sees i sammenheng med utarbeidelsen av eierstrategier, jfr. pkt. 6. Prosessen bør starte opp så fort nytt kommunestyre er konstituert og ny eierskapsmelding bør vedtas senest andre året i valgperioden.

I etterkant av rulleringen skal vedtatt eierskapsmelding sendes de ulike foretakene. Rådmannen har ansvaret for distribueringen.